

ZYGMUNT GRZECHNIK 1925–1982

Mgr inż. Zygmunt Grzechnik żył stosunkowo krótko (1.02.1925–2.07.1982), odszedł niespodziewanie dla wszystkich zostawiwszy znaczący wkład przede wszystkim w rozpoznanie bazy surowcowej w Polsce.

Jego młodość upłynęła w Radomiu, gdzie się urodził i wychował w rodzinie inteligenckiej. W tym mieście pobierał pierwsze nauki, zrazu w szkole handlowej (krótko pracując w okresie okupacji), po czym kształcił się w Gimnazjum i Liceum dla Dorosłych. Po uzyskaniu matury studiował na Wydziale Geologiczno-Poszukiwawczym w Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie (1947–52). Uzyskawszy dyplom magistra inżyniera w specjalności poszukiwawczej podjął pracę w Przedsiębiorstwie Geologicznym, gdzie pracował lat 30. W istocie pracował dłużej, gdyż już jako student IV roku był zastępcą asystenta w Katedrze Geologii Ogólnej w macierzystej uczelni.

Zygmunt Grzechnik był zamiłowanym geologiem i słusznie napisano Mu na tabliczce nagrobnej *g e o l o g* (spoczywa na Cmentarzu Rakowickim). Żył problematyką geologiczną na co dzień, zajmując się z zamiłowania historią górnictwa kruszcowego. Wrażliwy na piękno przyrody zanotował, nakreślił i przekazał sugestywnie ciekawe obrazki z życia i środowiska geograficznego egzotycznych krain, w których przebywał.

Rzadkie walory charakteru i osobowości Zmarłego – refleksyjność, krytycyzm i skrupulatność – zostały dostrzeżone w środowisku pracy, docenione i uznane, tak iż sprawował On efektywnie weryfikację opracowań dokumentacyjnych w szerokim wachlarzu surowców (rudy–surowce skalne). W miarę możliwości publikował własne materiały, służąc wydatnie koleżankom i kolegom radą przy formułowaniu treści ich opracowań i artykułów do publikacji.

W początkowym okresie Zygmunt Grzechnik pełnił w Przedsiębiorstwie funkcję geologa dokumentatora (*vide* – wykaz prac niepublikowanych), po czym był kierownikiem oddziału robót terenowych na region śląsko-krakowski, a następnie działu badań i weryfikacji. Właśnie w weryfikacji zapisał się Z. Grzechnik najtrwalej (*vide* wykaz opracowań dokumentacyjnych). W latach 1961–63 oraz w 1967 uczestniczył w pracach Polskiej Ekspedycji Geologicznej w Mongolii działając w grupach rekonesansowej i kartograficznej. Z tego okresu zostawił wcale ładną spuściznę: trzy artykuły popularno-naukowe w „Poznaj Świat” i „Kontynentach” oraz szereg opracowań geologicznych publikowanych i niepublikowanych (Archiwum IG w Warszawie). Przedstawione w artykułach obrazki z życia

Mongołów są niezwykle plastyczne, trafne, pouczające. Podobnie owocne były Jego prace geologiczne, które legły u podstaw szeroko zakrojonych prac kartograficznych.

W latach 1974 i 1976–77 Zygmunt Grzechnik wyjeżdżał dwukrotnie do Libii w rejon Jufrah na prace kartograficzno-rozpoznawcze w celu ustalenia zasobów dla przemysłu cementowego. I w tym kraju, podobnie jak w Mongolii, usiłował zebrać materiały dotyczące życia dawnych mieszkańców, ale usiłowania te unicestwił wypadek, któremu tam uległ.

W 1975 r. był członkiem 3 osobowej grupy prowadzącej rekonesans w Koreańskiej Republice Ludowo-Demokratycznej w celu rozpoznania złoża metali rzadkich.

Zygmunt Grzechnik najwięcej trudu i serca włożył w poszukiwania i rozpoznanie złóż cynku i ołowiu w regionie śląsko-krakowskim, opierając się na wypracowanych przesłankach geologicznych i górniczo-historycznych. W rezultacie, obok wielu i Jego trud złożył się na odkrycie nowych rejonów złożowych i walne powiększenie zasobów tych rud (chrzanowskie, olkuskie, zawierciańskie) – za co otrzymał państwową nagrodę zespołową II stopnia. Dochodząc wiarygodnych parametrów potrzebnych przy obliczaniu zasobów, szukał klucza do ustalenia ciężaru objętościowego rudy (szereg prac publikowanych na temat gęstości przestrzennej).

Drugą sferą zainteresowań i działalności zawodowej Wspominanego, szerszą niż problematyka złożowa cynkowo-ołowiowa, była dziedzina doskonalenia dokumentacji geologicznych. Jakościowy postęp w tym zakresie, zaistniały po drugiej wojnie światowej w polskiej geologii złożowej, był inspirowany przez absolwentów szkoły krakowskiej, przy wydatnym udziale Zygmunta Grzechnika (*vide*: wczesne opracowania z lat 1954, 1955, po czym – „Wytyczne dla nadzoru geologicznego...” 1968, wyjazd do VEB Geologische Forschung und Erdkunde, Halle 1973, oraz „Analiza zmian w zasobach przy zmianie kryteriów bilansowości”, 1971). Są to zasługi o wymiarach ogólnokrajowych, uznane przez Centralny Urząd Geologii, czego dowodem było powołanie Go na stanowisko rzeczoznawcy Komisji Zasobów Kopalin.

Z. Grzechnik był uhonorowany odznaczeniami: Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Srebrnym i Złotym Krzyżem Zasługi, medalem 30-lecia PRL, srebrną odznaką Budowniczego LGOM oraz odznakami: „25 lat w PTTK” i „Zasłużony Działacz SITG”; posiadał tytuł honorowy dyrektora górniczego II stopnia.

Kolega Zygmunt dał się poznać społeczności zawodowej w różnych okolicznościach, bądź to na zjazdach PTG, na szlakach PTTK, bądź w działaniu jako członek zarządu SITG, czy wreszcie jako pożądaný kompan, sympatyczny gawędziarz podczas spotkań towarzyskich. Niewątpliwie wszyscy, którzy mieli przyjemność z Nim się zetknąć, zachowali we wspomnieniach obraz człowieka prawego, ujmującego, pogodnego i życzliwego.

Są oni bogatsi o dobry wzorzec postępowania w każdej okoliczności – w pracy, w terenie, w domu. Żal, że odszedł tak nagle, na zawsze, pracownik w pełni

sił twórczych, oddany bez reszty geologii. Zostały szafa i biurko pełne materiałów, notatki – niedokończone dzieło. Jest, zda się, autor w każdej rzeczy, i nie ma Go. Puste miejsce.

Stefan Śliwiński

SUMMARY

Ing. Zygmunt Grzechnik died suddenly on August 2, 1982. He was born in Radom on February 1, 1925, where he accomplished the secondary school. In 1952 Ing. Grzechnik graduated in economic geology at the Academy of Mining and Metallurgy in Cracow, and had been employed in the Geological Enterprise specialising himself in exploration, recognition and documentation of zinc and lead ore deposits. Besides, he was also working in the problems of copper and raw materials.

Ing. Grzechnik was a highly appreciated specialist in economic geology. Therefore, he participated several times as expert in geologic expeditions to Mongolia, Libya and to Corea. Apart from professional duties, Z. Grzechnik was strongly interested in culture, customs, ethnography and geography of the exotic countries he visited. Consequently, among his geologic publications we can also find some papers devoted to these subjects.

Premature death of Ing. Z. Grzechnik, an outstanding specialist and exceptionally good man, is a heavy loss to Polish ore geology.

translated by W. Narębski

SPIS PRAC PUBLIKOWANYCH MGR. INŻ. ZYGMUNTA GRZECHNIKA

1965. W mongolskiej jurcie. *Poznaj świat* 2: 3–6.
1966. W Kotlinie Wielkich Jezior. *Poznaj Świat* 6: 17–21.
1966. Skały kontaktowe w rejonie somenu Czindamani (Zachodnia Mongolia). *Prz. Geol.* 9: 411–413 (współautor A. Paulo).
1967. Kobdo (Mongolia). *Kontynenty* 1: 22–23.
1968. Wytyczne dla nadzoru geologicznego nad prowadzeniem robót związanych z badaniami geologicznymi kopalni stałych. *Zjedn. Przeds. Geol., Ośr. Bad. Tech. Geol.* Warszawa, p. 383.
1969. Gęstość przestrzenna siarczkowej rudy Zn–Pb jako funkcja zawartości Pb, Zn i Fe. *Rudy Metale* 14, 9: 506–513 (współaut. J. Piątkowski, L. Szostek).
1970. Robocze sposoby ustalania ciężaru objętościowego rudy siarczkowej cynkowo-ołowiowej na podstawie zawartości metali. *Tech. Posz. CUG*, 9, 35: 35–40 (współaut. J. Piątkowski, L. Szostek).
1970. Wyznaczanie ciężaru objętościowego siarczkowej rudy cynkowo-ołowiowej na podstawie chemicznej analizy próbki. *Biul. Inst. Geol.* 241, 7: 179–196 (współaut. J. Piątkowski, L. Szostek).
1978. Historia dotychczasowych poszukiwań i eksploatacji. W: *Poszukiwanie rud cynku i ołowiu na obszarze śląsko-krakowskim*. 83: 23–42, Wyd. Geol., Warszawa.
1978. Górnictwo rud cynku i ołowiu w regionie śląsko-krakowskim. Historia rozwoju górnictwa rud, perspektywy rozwoju górnictwa rud. W: *Warunki hydrogeologiczne złóż rud cynku i ołowiu regionu śląsko-krakowskiego*. *Pr. Inst. Geol.*, 9–15, Warszawa.
1982. Obliczanie zasobów rud Zn–Pb występujących w triasie poniżej dolomitów kruszczośnych. *Rudy Metale* 27, 1: 40–42.

PRACE NIEPUBLIKOWANE
(ARCHIWUM PG W KRAKOWIE)

1954. Dokumentacja geologiczna złoża rud Zn–Pb „Trzebionka” (współaut. J. Hammer).
1955. Dokumentacja geologiczna złoża rud Zn–Pb „Balin” (współaut. J. Hammer).
1955. Opracowanie geologiczne złoża rud Zn–Pb „Rozalia” (zesp. aut.).
1956. Opracowanie geologiczne złoża rud Zn–Pb zalegających pod rafinerią ropy w Trzebini (zesp. aut.).
1958. Katalog otworów wiertniczych dla rejonu śląsko-krakowskiego (zesp. aut.).
1962. Sprawozdania z rekonesansu i projekty badań geologicznych na terenach ajmaków Kobdo i Jensonbułak (Gobi–Altaj) za lata 1962–1963 (oprac. zesp.). Arch. Inst. Geol.
1962. Mapa geologiczna przeglądowa obszaru Kobdo 1:500 000 (oprac. zesp.).
1965. Zastosowanie rachunku statystycznego przy dokumentowaniu złóż Zn–Pb (zesp. aut.).
1967. Sprawozdanie z podróży służbowej do Mongolskiej Republiki Ludowej (współaut. J. Czermiński).
1973. Sprawozdanie z wyjazdu na Jesienne Targi Lipskie.
1973. Sprawozdanie z wyjazdu służbowego do VEB Geologische Forschung und Erkundung–Halle.
1974. Zarys historii górnictwa kruszcowego w rejonie olkuskim. Na zlot turystów pieszych „Szlakami krakowskiego zagłębia kruszcowego” Bukowno.
1975. Skrócony projekt rozpoznania geologicznego aluwialnych złóż cyny i wolframu w rejonie Koson w KRL-D (współaut. C. Harańczyk, J. Kanasiewicz).
1981. Analiza powstałych zmian w zasobach (przyrost zasobów bilansowych) w wyniku zastosowania aktualnie obowiązujących kryteriów bilansowości z 1975 r.